

BAROMFIAK

BAROMFITENYÉSZTÉSI SZAKLAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET BAROMFITENYÉSZTÉSI SZAKOSZTÁLYÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓBAN.

Előfizetési ára: Egész évre 4 korona.

Szerkeszti:
HREBLAY EMIL,
állattenyésztési m. kir. felügyelő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, üllői-ut (Köztelek).

Az országos magyar gazdasági egyesület és a baromfitenyésztési szakosztály tagjai tagdíj fejében és a „Köztelek” előfizetői ingyen kapják. A baromfitenyésztési szakosztály tagdíja egész évre 2 frt. — Az orsz. magy. gazd. egyesület tagdíja egész évre 10 frt. — A „Köztelek” előfizetési ára egész évre 10 frt.

Baromfitenyésztésünk előmozdítása a modern kereskedelem útján.

Mi, magyarok, abban különbözünk leginkább a németországi gazdáktól és különösen a kereskedőktől, hogy szerények vagyunk s ha van valamink, azt rendszeren nem szoktuk ország-világgá kikürtölni, annak a bizonyos birtokunknak vagy kereskedésünknek óriási reklámot csinálni, hanem bizva a becsületes munkálkodás által elérhető hírnévre, tartzózkodunk minden amerikai és német izü reklámtól.

Hogy messze ne menjek, hanem csak a baromfitenyésztés köréből vegyek állításon igazolására példát, felhozom azon egyszerű történetet, hogy midőn nagyméltóságú dr. Darányi Ignác földmívelésügyi m. kir. miniszter ur kegyelméből, 1897-ben a baromfi-tenyésztési teendőket ellátásával meg lettem bízva, első tervem az volt, hogy az országban teendő utazásaimat nemcsak a hazai baromfitenyésztés helyes megismerésére, hanem hazai baromfitenyésztést legjobban fejleszteni képes baromfikereskedelem és kiviteli üzletek menetének tanulmányozására fordítsam.

Gyűjteni kezdem, tehát a német s egyáltalában a külföldi lapok nyomán amelyekben, de különösen a baromfitenyésztési szaklapokban talál az ember fölös számban, baromfi, tojás és hizott baromfiakkal kereskedő cégektől származó hirdetések; nagy meglepetésemre egy hónapon át figyelemmel kísért összes hazai lapjainkban egyetlen egy ilyenemű cég hirdetésére sem tudtam akadni. Kérdezősködtem kereskedőktől s régi baromfitenyésztőktől — ily cégekről — sajnos ezek ismeretükre sem terjedt túl a Vánczi-köruton és Andrássy-uton található „Baromfi üzletek” és néhány budapesti tojáskereskedő címén túl, végre a kereskedelmi kamarákhoz fordultam s rövid pár nap leforgása alatt néhány nagy export cégnek s mintegy 200 kisebb s mégis évi több százezer korona forgalommal működő cég címének birtokába jutottam, meglepetésem ennél fogva leirhatatlan volt, csodálkoztam s töprengtem azon, hogy ezen nagy baromfi-kereskedelem tulajdonképpen hol értékesíti áruját, — ha Magyarországon csupán a kereskedelmi kamarák ismerik őket.

Tudásvágyamat kielégítendő utnak indultam s rövid idő alatt a kiválóbb cégek üzleteit megtekintve, tanulmányoztam azok menetét, azok eljárásait, mely tanulmányaimat az általam évente vezetett baromfi-hizalásokban tökéletesítettem és ismereteimet az Országos Magyar Gazdasági Egyesület által kiadott „Baromfi-hizalás és a hizottbaromfiak értékesítése” című munkában irtam le.

A nagyobb cégek közül azt hiszem jövőben is lesz alkalmam néhányat ismertetni. Hogy most Popper Alfréd nagy-szent-miklósi baromfi-hizalóját és kiviteli üzletét ismertetem azt, csak a tisztelt cég jóvoltából és barátságából

tehettem, amelynek tulajdonosa szíves volt üzletéről fényképfelvételeket készíteni s azokat rendelkezésemre bocsátani.

Megvagyok arról győződve, hogy a magyar gazdaközönségnek figyelmét az igen sikerült és itt bemutatott képekkel a baromfitenyésztés felkarolására és állandó nagyobb-szerű üzembentartására feltudtam hívni, továbbá ezen üzlet ismertetésével, mely üzlet által a hazai baromfitenyésztési összes termékek legjobban értékesíthetők, az ügynek szolgálatot tenni s a cégnek a hazai baromfitenyésztés érdekében 18 éven kifejtett s az alábbi statisztikai adatok által bizonyított érdemiért elismerést szerezni tudtam.

A Popper cég Nagy-Szent-Miklóson 1882-ben alapította üzletét s azon időben leginkább a tojáskivitelre fektetette a főszűt. 1884-ben élőbaromfit is kezdett exportálni, de baromfi-hizalással még nem foglalkozott. 1889-ben kezdett baromfit hizlalni, — eleinte azonban nagyon szerény arányokban, amennyiben ez állandó létszám 250—300 darabnál nagyobb nem volt. Pontos kiszolgálás és a vevők minden irányban való kielégítése folytán a cég vevőinek száma évről évre növekedett, úgy, hogy 1894-ben a baromfi-hizaló-telepet nagyobbítani kellett, ekkor a baromfi-hizaló 3000 db tyukféle és 1000 db libára, mint állandó létszámra rendeztetett be. A lelkiismeretes és szakszerű üzletvezetés jutalma ismét az lett, hogy 1897-ben a hizaló-telepet ismét kellett lényegesen nagyobbítani, ami egész 1899-ik évig évente ismétlődött s a múlt évben, azaz 1899—1900-iki időnyben — az állandó baromfi létszám a következő volt: 28,000 db tyukféle (csirke és tyuk), 7500 db kappan, 10,000 db lud és kaesa. A forgalom tehát rohamosan emelkedett, de emelkedett az üzlet pénzforgalma is, amennyiben 1882-ben a pénzforgalma a tojás- és baromfi-üzletben 60,000 korona, míg a lefolyt 1899—1900-iki időnyben 3,500,000 korona volt.

A beszerzett pontos adatok alapján mondhatom, hogy a Popper-féle cég a délvidék baromfitenyésztésének egyik éltető ereje s hogy az — ezt leginkább bizonyítja az az számok, melyeket alább közlök.

A Popper-féle baromfi-hizaló-telepen 1899. október 1-étől bezárólag 1900. április 1-éig volt:

482,000 db tyuk és csirke,
54,000 „ kappan,
12,000 „ pulyka,
42,000 „ lud,
28,000 „ kaesa, ami összesen

618,000 db élő baromfit tesz ki.

Az üzlet üzembentartására az idény alatt a cég alkalmaz: 6 hizlalómestert, 6 előkoppasztó férfit, 85 koppasztónőt; 4 csomagolót és 20 közönséges munkást.

A tojásüzletnek adatait nem tudtam beszerezni, csupán azt tudom, hogy ott télen-nyáron 35 egyén van alkalmazva.

Attérve most a képek ismertetésére. Az 1. ábrán a hizaló épület látható, mely tulajdonképpen két részből áll, az egyik a régiebb épület a baromfi hizaló, a másik az újabb, lakó és hivatalos helyiség.

A 2-ik képen az udvar egy része látható, amint a bevásárolt anyag osztályozva lesz.

A 3. szám a férfiak által végzett libatömést tünteti elénk.

A 4-ik kép a koppasztótermet mutatja be, ahol az előtérben látjuk a vágómestert, amidőn éles késsel a balkezeben tartott tyuk nyakát metszi át, a jobbja és balja ülő előkoppasztók a baromfi tollát nagyjából lekoppasztják s tovább adják a mellettük ülő asszonyoknak.

A vágómester előtt libákat látunk, amelyek levágva a háttérbe látható koppasztó asztalra kerülnek, ahol mesteri módon, ügyes asszonyi kezek által, gyorsan és mégis minden borszakítás nélkül lesznek lekoppasztva.

Az 5-ik szám alatt a baromfi-csomagoló termet látjuk, ahol a levágot, tisztára lekoppasztott és kizsigerelt baromfiakat alakítás után mindaddig elhelyezve vannak a míg sor kerül becsomagolásukra.

Végre a 6-ik számú kép a tojás átvétel és osztályozást tünteti elénk.

Midőn tehát képen is bemutattam egy oly céget, a minőkről sokszor és sokat csiékezek meg, felemlítve azt, hogy lelkiismeretes és ambiciozus szakkereskedők eddig is voltak, de jövőben még lényegesebb tényezői lesznek a hosszú évek sorain át magára hagyott és a kormányok által sohasem gyámoltott baromfitenyésztésünknek.

Czikkem befejezésekor vettem a „Felső Torontál” legújabb számát, mely a többek között *Felipezku* Miklós romániai földmívelésügyi miniszternek Nagy-Szent-Miklóson a Popper-féle hizalóján tett látogatásáról is ad hírt. A minisztert nagyon meglepte egy a tojásüzlet, mint a hizaló páratlan berendezése és üzeme s a meglepő tisztaság mely ezen a nagykiterjedésű telepen uralkodik. Mident alaposan megtekintve s magát mindenről informálva kijelentette a miniszter, hogy e termények értékesítését Romániában is szélesebb alapokra óhajtja fektetni és a szervezéssel a Popper-céget akarja megbízni s amelynek többrendbeli kedvezményeket is helyezett kiállításba.

A gazdasági baromfitenyésztés és a költségépek.

A gödöllői m. kir. baromfitenyésztő-telep és munkásképző-iskola látogatói közül sokan nagy érdeklődéssel kérdezték, hogy a költségépekkel való költesztés, jó-e? czélszerű-e? s

g. A repülésben bizonyulnak. n veszi kezdetét, ak a bakoktól, főleg elkészeredett sokszor csak A bak oly nős-lasztottja, némi in nem gátolja maisonba bocsát-

rakja a nőtény, n elrejtett, de , miután a bal-lan féltékenyke-at is megsem-lommal költ a időre elhagyni ndosan letakarja, kán akadnak reá. r költ egy évben. első költés sze-audubon szerint ny közösen tojik tojásos fészekre ltött. Egyik min-czónék. Különbben y egy izben. anának röpülni a szállva töltik a legmagasabb mindenféle ro-s erdei mag-rügyekből áll; o ilyenmü tápot pró kavicsokkal

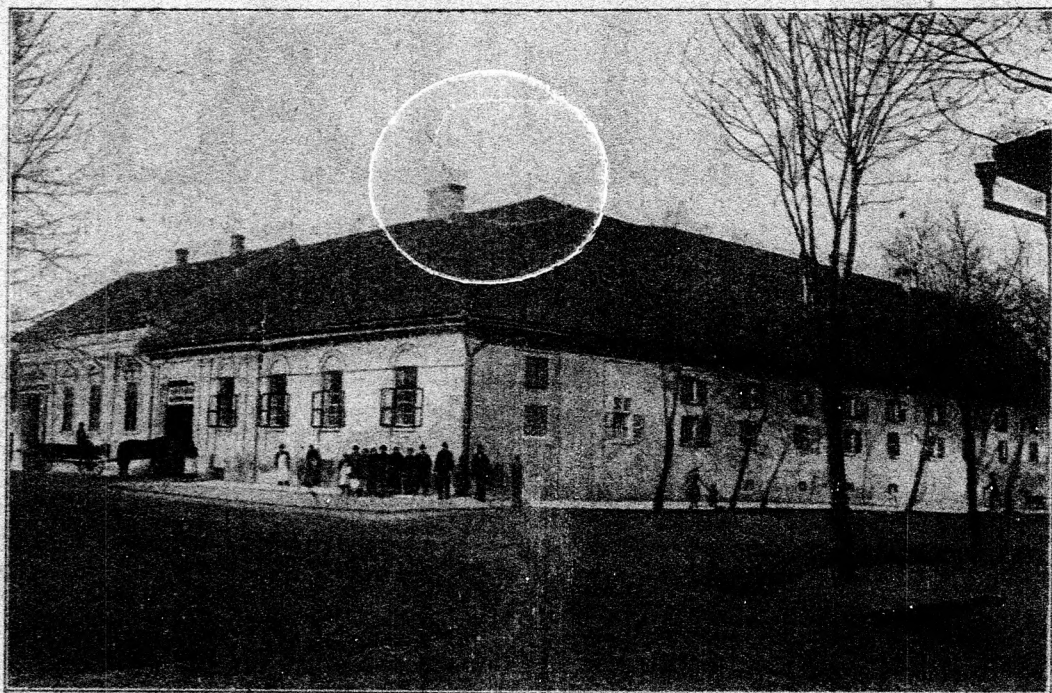
gen óvatos lett nben oly ostoba el hangra nézve — y.

észtesíti m. kir. hizott baromfiak munka tartalma alás, b) pulyka- kacahizalás, és. Ára vászon-együtt 1 korona

nyésztésre vonat- képpel. A munka ek a baromfiköz- ai baromfiak ne- z állami baromfi- omfiköztenyésztés er beszüntetése. és tojások csere lományunk hibái észtesíti eljárások. omfitörzsek kivá- és czélja és az észtes és a vér- nyésztés veszé- értékesítése és az galakítása. Ára

konzerválása és logyan lehet a tojás, toll, élő és eltartani és ér- s értékesítő szö- közgazdasági és korona 60 fillér. yelőnél Gödöllőn l. számú munka nd a hat munka teses küldéssel 8

sülete tulajdona.

1. Ábra. Hízlalda épület.

2. Ábra. Baromfi osztályozás.

3. Ábra. Liba tömés.

vajjon kifizeti-e az magát? Szerfelett csodálkoznak azonban azon, ha a feltett kérdésekre csakis fentartással s bizonyos körülmények tekintetbe vételével hallják az „igent”.

Ha a költőgépekkel való költetésnek mik az előnyei? melyek hátrányai? s hogy mért nem merjük az azzal való költetést még egész határozottsággal ajánlani, azt a következőkben fogom elmondani.

Az oly nagyobb baromfitenyészeteknél, hol kereskedelmi, illetve fogyasztási célra tenyésztnek baromfit s különösen akkor és oly célból, hol a tavaszi költést megelőzőleg óhajt a tenyésztő már kis csibékkel bírni s ez által a korán produkált anyagot jó áron értékesíteni, ott indokolt sőt ajánlatos a költőgépekkel való költetés, különösen az esetben, ha a tenyésztő rendelkezik egy szakavatott, pontos és lelkiismeretes egyénnel, ki a költőgépekkel való bánásmódot érti, ott talán nélkülözhetetlen is, de kisebb tenyésztőknél, vagy oly helyen — ahol nem sok — de szép baromfit. Különösen nemes tenyészanyagot — akarnak előállítani ott az eddig feltalált és forgalomba hozott költőgépet még nem ajánlhatjuk.

Mindnyájan tudjuk, hogy minden gazdálkodásnak egyik alaptétele az, hogy minnél kisebb tőkével, illetve befektetéssel, minnél nagyobb jövedelmet elérni lehessen. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy a befektetésekkel fukarkodjunk, hanem azt, hogy minden nélkülözhető s a kitűzött célunk esetleg nem feltétlenül nélkülözhetetlen költséges kiadásoktól tartózkodjunk.

Az összes gazdasági ágak s különösen az állattenyésztési ágazatok közül egy sem igényel oly kevés befektetést, de bátran mondhatjuk aránylag egy sem ad annyi jövedelmet, mint a helyesen és okoszerűen kezelt baromfitenyésztés, de ha felesleges kiadásokat teszünk a jövedelem nem csak hogy kisebbedni fog, de végleg el is maradhat.

Már pedig nézzünk egy költőgépet, melynek már az ára is oly magas, hogy kiscgazda alig szerezheti be, ehhez járul még a gép fűtőanyagának ára, amit üzemből léte alatt elfogyaszt s ha tekintjük azt, hogy az első költetések csak kísérletezés számba jöhetnek s az ilyen kísérletezések próbálgatások alatt elveszett tojásanyagot és időt is számba vesszük, nagyon is visszafognak kívánczolni ahhoz a jó költős tyukhoz, mely nem is olyan drága, melynek nem kell fűtőanyag, csak egy felmarék tengeri s ezért olyan biztosan és szépen költ, hogy észre se vesszük, a mikor a kis csibék már csipognak a fészekben.

A költőgépnek tehát első hátránya az, hogy drága, a legkisebbszerű is belekerül 150—200 koronába és mégsem eléggé tökéletes, bár némelyik igen elmésen van megszerkesztve, mégis előfordulhatnak oly kalamitások, hogy minden munkánk és fáradozásunk eredménytelené válik, a különböző szerkezetű önműködő hőszabályozó, bármikor fölmondhatják a szolgálatot s így keleténél hamarabb főnek meg a csibék vagy megfagynak. Hogy ez meg ne történjen, nagyon kell vigyázni éjjel-nappal kerülgetni a gépet, figyelni a hőmérő ingadozását, tojásokat megforgatni, esetleg a vizet pótolni stb. s ez majdnem szükségessé teszi azt, hogy a tenyésztő vagy egy alkalmazottja állandóan a gép mellett tartózkodjék, mi szintén a költőgépeknek rovására esik s így láthatjuk, hogy az azokkal való költetés nemcsak drága, de fáradságos foglalkozás is. S ha azután egyszer valami baja támadt a gépnek, működése közben, ami minden más és a legjobban szerkesztett gépeknél is előfordul megint gondot okoznak a benne levő tojások, melyeket míg a gép megigazíthatik vagy tyuk alá kell tennünk, vagy ha már kihültek megsemmisítünk.

Ha már sikerül egy költőgéppel néhány

csibének tenyésztő

Val a midőnek elzámesterségfelnevelni csak egy sem enni meg nem világra jó kis csibés így gy mesterség nevelt cs

A lassabbar piaci ár csak ritkaségek irátagságaiv

Sok azon ten legalább célra kamegitatot azután a tetik a

őket, kap Val

természet himnemű következt nek term szeles, kis csibé a mivel a nagyon keuyérdan adunk, e s alája r alszik, re a nem v ideig id azután b

Az oly eredi nevelnén

Az költőgép hogy a lehetsége csibét bá lem, hog sulyt hel delkezési lép s na testés.

Na féle köi összehas gépek kö hátrányo sének o sebb fársan műk legyen: ban egye fizeti ma

Kü kesztette látogatja melyek sek, hog ban is s Károly szabályz előnye i külföldie

A mely a teljesen pel költ értéktel kiadott ság is j

zerfelett csodál-
eltett kérdésekre
es körülmények
igent".
aló költetésnek
nyai? s hogy
való költetést
ajánlani, azt a
ni.

fitenyészeteknél,
gyasztási célra
nősen akkor és
otlást megelőző-
csibékkel bírn
anyagot jó áron
ánlatos a költö-
ösen az esetben,
gy szakavatott,
el, ki a költö-
ott talán nél-
tenyésztőknel,
sok — de
es tenyészanya-
az eddig fel-
költőgépeket még

minden gazdál-
z, hogy minnél
tetéssel, minnél
hessen. Ezzel
a befektetések-
g, hogy minden
ak esetleg nem
éges kiadások-

s különösen az
gy sem igényel
n mondhatjuk
edelmet, mint
romfitenyésztés,
eszünk a jöve-
bedni fog, de

ltőgépet, mely-
hogy kiszagda
ul még a gép
n léte alatt el-
gy az első köl-
amba jöhetnek
álgatások alatt
számba vesz-
ránkozni ahhoz
s olyan drága,
csak egy fél-
ztosan és szé-
szük, a mikor
szekben.

hátránya az,
is belekerül
elégé töké-
esen van meg-
tnak oly kala-
és fáradozó-
ilönböző szer-
bármikor föl-
igy kellettél
ragy megfagy-
nagyon kell
ni a gépet,
tojásokat meg-
olni stb. s ez
zt, hogy a te-
állandóan a
intén a költö-
áthatjuk, hogy
sak drága, de
azután egy-
gépnek, mü-
más és a
is előfordul
levő tojások,
tik vagy tyuk
ihültek meg-

éppel néhány

csibének életet adni sokszor nem tudja a
tenyésztő, hogy nevelje fel őket.

Valóban elszomorító látvány lehet az
a midőn az anyátlan kis csibék ide-oda tipeg-
nek elzárt helyükön. Sok tenyésztő holmi
mesterséges anyát ad nekik s így próbálja
felnevelni őket, a mesterséges anya azonban
csak egy kis puha helyet ad a csibéknek, de
sem enni sem kaparni nem tanítja, sem pedig
még nem védi az esetleges ragadozóktól, már
világra jövetelétől kezdve hiányzik annak a
kis csibének az anyai szeretet hívogató szava
s így gyakran megörtenik, hogy az ilyen
mesterségesen kiköltött s mesterséges anyában
nevelt csibék szerte kalandozva elvesznek.

A mesterséges anyában nevelt csibék
lassabban s rosszul is fejlődnek s ha csak —
piaczi árut nem adnak; további tenyésztésre
csak ritkán használhatók, gyengébbek a beteg-
ségek iránt fogékonyabbak az időjárás visz-
tagságaival szemben kevésbé ellentállóak lesznek.

Sokkal helyesebben cselekszik azonban
azon tenyésztő, ki ha már mesterségesen költ
legalább természetesen nevel s ha erre a
célra kappanokat használ. A kissé szeszszel
megitatott kappan alá 25—30 csibét rak, ez
azután a kotlóhoz hasonló szeretettel visel-
tetik a kis csibékkel szemben, hívogatja
őket, kapar nekik s meg is védi őket.

Valóban bámulat fogja el az embert a
természet ezen játékának láttára, hogy egy
hímnemű állat egy kevés szesz behatásának
következtében, rövid pár óra alatt egyéniségé-
nek természetét annyira megváltoztatja, a vad,
szeles, harcias kappanból szelíd, gondos s
kis csibéért élő-haló anya lesz. Az eljárás
a mivel a kappant nevelővé átalakítani lehet,
nagyon egyszerű: Este a kappannak egy
kenyérdarabkán egy kis pálinkát vagy rumot
adunk, ettől megrészegedve fészekre teszszük
s alája rakjuk a kis csibéket, a kappan el-
alszik, reggel felébredve szörnyen csodálkozik
a nem várt — de nyert — áldáson, egy kis
ideig idegenszerűen nézi végig a csibéket
azután beletörődik sorsába, vígan kotyogni kezd.

Az így felnevelt csibékkel majdnem
oly eredményt érünk el mintha kotlóttyukkal
nevelnénk.

Az itt elmondottakon kívül azonban van a
költőgépeknek számba vehető előnye is és ez az,
hogy a velök való költetés bármely időben
lehetséges s ez által érhetjük el azt, hogy
csibét bármikor szállíthatunk piacra s ismét-
lem, hogy oly nagy tenyészeteknél, hol erre
súlyt helyeznek s hol szakavatott erő áll ren-
delkezésre ott a gépnek ez az előnye előtérbe
lép s nagyon indokolt a költőgéppel való köl-
tesztés.

Nagyobb tenyészeteknél hol több és sok-
féle költőgépek vannak, a költetésen kívül
összehasonlításokat kellene tenni az egyes
gépek között, az előnyöket koncentrálni s a
hátrányokat kiküszöbölve a gépet a tökéletes-
ségnek oly fokára kellene emelni, hogy az keve-
sebb fáradsággal kezelhető, biztosan és pontos-
san működő, egyszerű szerkezetű s olcsó
legyen; ha mindezen előnyöket egy gép magá-
ban egyesíteni fogja, akkor kiszagdnának is ki-
fizeti magát az azzal való költesztés.

Külföldön nagyon sok ilyenemű gépeket szer-
kesztettek már s ha valaki a baromfiállatokat
látogatja, láthat ott szebbnél szebb gépeket, a
melyek azonban még mindig nem oly tökéletes-
sek, hogy azokat féltetlenül ajánlhatnók. Hazánk-
ban is szerkesztett Kolozsvárott *Biedermann*
Károly egy meglehetősen jó és villamos ön-
szabályzóval ellátott gépet a melynek az az
előnye is van, hogy kissé olcsóbb is mint a
külföldiek.

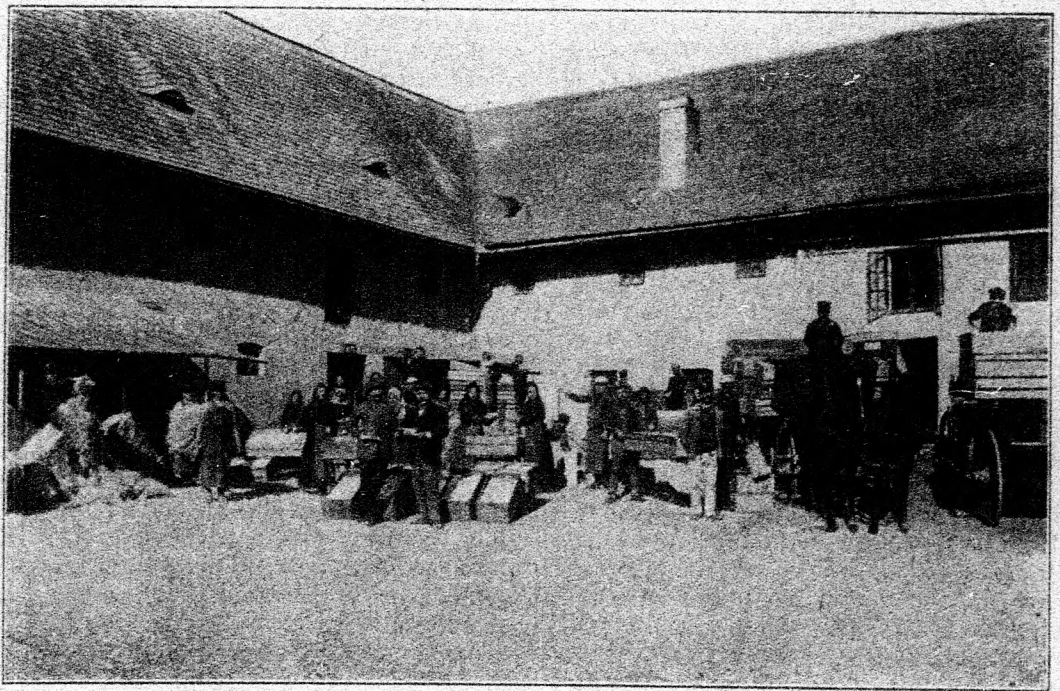
A sok költőgép között sok van olyan,
mely a baromfitenyésztő kezében ugyszólván
teljesen hasznavehetetlen. Ha valaki költőgép-
pel költetni óhajt, nagyon kell vigyáznia nehogy
értéktelen s hasznavehetetlen gépet vegyen; s
kiadott pénzéhez fáradságához még a bosszu-
ság is járuljon.

4. ábra. Koppasztó-terem.

5. ábra. Baromfi-csomagoló-terem.

6. ábra. Tojás osztályozás.

E cikkben elmondottak által nem akarom elérni azt, hogy hazai baromfi-tenyésztőinknek kedvét a költőgépekkel való költetéstől elvegyem, csak rá akartam mutatni azon hátrányokra, melyek nem teszik még ajánlatossá a kisebb gazdáknak s tenyésztőknek azok használatát s ha akad feltaláló, ki oly költőgépet szerkeszt, mely a tökéletességet megközelíti, nagy szolgálatot fog tenni a baromfi-tenyésztés ügyének.

Dlabáts Vilmos.

Milyen pulykát tenyészünk.

II.

(Bronzpulyka.)

A külföldi nemes pulykafajták közül hazánkban, az eddigi kísérletek eredménye szerint, egy a tisztavérben való tenyésztésnél, mint a hazai pulykáknak a tisztavérű bronzpulyka-kakassal való keresztezés útján sikerült utódairól ítéletet hozva — nálunk a legjobban vált be.

A bronzpulykát közelebbről ismertetni óhajtván ezt, a *Beivinkler Vilmos* „fajbaromfi-tenyésztése” nyomán teszem, azon oknál fogva, mert a nevezett műnek szerzője a bronzpulykát — művében oly alapos tudással s részletességgel ismerteti, hogy azt tökéletesebben leírni úgy sem lehetne.

A bronzpulykát az amerikaiak álitották elő az ott hosszú időn át tenyésztett tisztavérű szelíd pulyka és az amerikai erdőben tenyésző edzett és baromfibetegség iránt kevésbé érzékeny vadpulyka-kakassal folytatott keresztezések által. A keresztezésnek okszerű folytatásától sikerült bronzpulykát, azonban az angolok, ezen eszményi tenyésztők, fejlesztették a mai nagyságra és őltöztették a mai pompás ragyogó tollruhába.

A bronzpulyka kakas feje, valamint nyakának felsőrésze tollatlan, bő, lebernyés, mely lebernyéken, borsó-, bab-, sőt mogyoró-nagyságu gumócskák bőven láthatók, melyek vörösek, helyenkint kékesbe játszó. A csőr aljától a nyak közepéig vörös bőrelbenye csüng alá, amely szintén a fentebb leírt és mogyoró-nagyságu gumócskával ellepelt, melyek öreg állatoknál rendszeren kékesfehérszínűek. A csőr felett szarv alakú hus képződmény van, mely a pulykakakas haragos, berzenkedő állapotában oly hosszúra megnagyulik, hogy a csőrrel ormányképen csüng alá. Ily állapotban a tolltól nem fedett bőrrészek tűzvörösszínűvé és a bőr kékesfehér részei ibolyaszínűekké változnak. A tojónál a szarvalaku husképződmény kisebb, de kisebb a fej és nyak, tollatlan része is, mely rendszeren mindig egyenlő színű, kivéve a tavasszal beálló párási időnyt, a midőn is a szín élénkebbé válik. Ugy a kakas, mint a tojó fentebb leírt fej- és nyakrészein finom fekete szőr látható.

A szemek sárgásbarnák, a csőr töben sötét szaruszínű, végefelé azonban világos.

A nyak alsó része és a mell tollzatának alapszíne kékes-fekete s minden egyes toll vége, széles bronzszínű sávval van bevontva, hogy kívülről nézve csakis a fénylő részek láthatók és így az egész mell tisztán bronzszínűnek látszik, mely színből csak itt ott látszik ki a kékes alapszín.

A hát és a vállak alapszíne szintén kékes-fekete s a nyak felé a bronzsáv szintén a toll végéig ér, úgy hogy a hát ezen felső része igen fénylő bronzszínt mutat. A hátnak azon tollai, melyek a szárnyfedő-tollak felé vannak helyezve, fekete alapszínnel bírnak, de a bronzszínű szalag nem egészen a toll végén van elhelyezve, hanem úgy, hogy ezen tollrészen igen sötét, kékeszínű vékony sáv látszik s csak azután következik a párhuzamos bronzszínű rész. A hát legutóbb említett helyén, tehát fekete finom vonalak bronzszínű részekkel váltakoznak.

A fekete csikok a szárazfedő tollak felé és a vállban legszélesebbek, a nyak felé pedig mindig keskenyebbé válnak, míg a nyak tiszta bronzszínében teljesen elenyésznek.

A hát azon része, mely az állat rendszeren állásánál szárnyak által el van fedve, szén-fekete, némely állatnál itt is bányadt bronz-zománcz látható.

A czombokat fedő rész tollai kékes-feketék és rajtuk is gyengébb fényű bronzsáv mutatkozik, mely akkép van a tollakra rá festve, hogy a fekete sáv a toll végén szélesebb s a bronzszalag felett a fekete szín ismét előfordul. A test ezen részei tehát tiszta feketének látszanak, mely alapszínre a bányadtan fénylő bronz-zománcz ugyszólván rá van lehelve.

A has tiszta fekete, minden bronz-zománcz nélküli tollakkal van fedve.

A czombok tollzatának színe barnás-fekete, minden egyes toll alig látható finom barnás-fehér szegélyllyel van ellátva. A hátsó alsó részek tiszta fekete pehelyzettel fedve.

A pulyka hátujjának azon része, mely csukott szárnyánál a nagy evezőtollak alatt és a farktól oldalt fekszik, igen változatos színnel bír, melyet legjobban megértünk, ha e rész egy tollát részletesen leírjuk.

A tollak alapszíne kékes bársonyos-fekete, minden egyes toll fehér szegélyllyel bír. Ezen fehér szegély után következik keskeny fekete sáv, mely után szélesebb, majdnem aranyfényű bronz-sáv látható, mire ismét a toll fekete alapszíne következik. A fehér szegély már a czombok közelében kezdődik és ott alig 1/2 milliméter széles, míg a fark fele mindig arányosan szélesedik, úgy hogy a farktollak alatt már 20 milliméter szélességgel bír. A bronz sáv az egyes tollakon hasonló arányban szélesedik mint a fehér szegély, míg a fekete szalag majdnem egyenlő széles marad a leírt összes tollakon.

A szárnyfedő tollak belső fele tiszta szénfekete, külső fele pedig igen erős zománczú sötétzöld. Ezen kétszínű tollak úgy vannak egymás felett elhelyezve, hogy a tollak fekete fele a fölötté levő tollak zöld részétől teljesen fedetik, miért is a szárnyfedő, tiszta, egyenletes, szép erős zománczú zöld színt mutat. A leírt tollak zöld felének végei, finom fekete szegélyllyel bírnak, mely szegély azonban némely állatoknál teljesen hiányzik.

A szárny elsőrendű evező tollai barnás-feketék, fehér kereszt csikokkal s igen keskeny fehér szegélyllyel. A másodrangu evező tollak színe feketés-barna, barnás fehér szegélyllyel, részben barnás fehér csikozással.

Ha a szárny első- és másodrangu evező tollai csakis egyszínű feketék vagy barnák ez szépség hibának tekintetik s ha a tollak igen erősen feketén tarkáztak avagy tiszta fehérek ez az illető állatot fajtenyésztési szempontból teljesen értéktelenné teszi s az ilyen állat fajtenyésztésre fel nem használható.

A szárny elején levő harmadrangu tollak szintén feketék és egyenletes fehér sávzással bírnak.

A farktollak feketék és igen sűrű sötétbarna egészen apró petyekkel vannak ellátva, a tollak végei finom fehérrel szegélyezve. Ezen szegély után következik egy keskeny fekete rész, utána gyenge fényű bronzsáv, mely a fentemlített sötétbarnás alapszínbe beleolvad.

A farkfedő tollak, melyek a berzenkedő pulykakakas legyező alakú farkának második alsó sorát képezik, hasonlítottak, mint a fent leírt elsőrendű farktollak, csak hogy a fehér sáv igen széles, úgy, hogy a fark rendszeren állásában ezen farktollak által képezett rész majdnem tiszta barnásfehérnek mutatkozik.

A pulykakakas mellén 2 éves korban egy csomóban 10—12 cm. hosszú serték nőnek, melyek színe szürkés-fekete. A tojónak ezen sertecsomója elenyésző kicsi, némely nőstény-nél nem is látható.

A lábak sötét palaczinűek a körmök világos szaruszínűek.

A bronz tojó színre hasonló, mint a kakas csak hogy a bronz-zománcz nem oly erős, mint a him állaté, az alapszín, nem kékes, hanem barnás fekete s a mell valamint a háttollak finom barnás-fekér szegélyzettel bírnak.

Csakis 3 éves bronzpulykák tekinthetők teljesen kifejletteknek s ily korban az első-rangu tenyészkakasok minimális sulya kora tavaszkor 14 kiló, míg ugyan ilyen idős tojók legkisebb sulya tojás lerakás előtt 8 1/2 kilogramm.

A legnagyobb suly, melyet angol és amerikai tenyésztők 3 éves kakasokkal elértek 18 1/2 kiló, a tojóknál 10 kiló, de ily sulyú állatok a ritkaságok közé tartoznak s bár kiállítások díszét képezik, tenyészésükre csak ritkán használhatók.

Egy éves kakasok ritkán érnek el 11 1/2 kilónál többet, míg az egy éves tojók alig sulyosabbak 6 1/2 kilónál. Az összes felsorolt sulyok nem vonatkoznak hizlalt állatokra.

Fajtenyésztésre csakis 2—4 éves állatokat használjunk.

A legerősebb ivadékot 3 éves tenyész-állatok szorgalmatják.

A tenyészállatok kiválasztásánál arra kell ügyelnünk, hogy azok igen szélesek legyenek s inkább rövidek, mint hosszúk.

A lábszárak hossza kell, hogy arányos legyen az egész állat külsejéhez.

Egy kakas mellé 4—6 tyukot adjunk sem többet sem kevesebbet.

A pulyka kitünő, megbízható kollós s ép ily szorgos anya, miért is nagyobb tenyész-teleknél a költési időszak alatt ugyszólván nélkülözhetetlenek.

A pulykák megférhetetlen természetűek, miért is őket a többi baromfitól lehetőleg elkülönítve, külön tanyán — teljes szabadságban — kell tartanunk, mert különben igen sok kárt okoznak, különösen a Plimutok és sötét brámák között, melyek tarka színe ugy-látszik a pulykákot izgatja.

Az időjárásnak megfelelően a pulyka febr. végén vagy március elején 15—20, ritkán 25—30 drb tojást tojik, azután elkotlik, fiait felneveli s július végén vagy augusztus elején újból rak 10—12 drb tojást, melyekből azonban csakis konyhára való sarju pulykák nevelhetők.

A bronzpulyka külseje gyönyörű, husa kitünő, felnevelése könnyebb mint a közönséges pulykéé, úgy fajtisztán tenyésztve, mint hazai állományunkkal keresztezve igen jó eredményt mutat, miért is ezen kiváló pulykafajt minden tenyésztőnek a legmelegebben ajánljuk.

VEGYESEK.

Hreblay Emil, állattenyésztési m. kir. felügyelő (Gödöllőn) munkái:

II. A gazdasági baromfi-tenyésztésre vonatkozó általános tudnivalók. 15 képpel. A munka tartalma: Kormányintézkedések a baromfiköztenyésztés érdekében. A hazai baromfiak nemesítésére ajánlott fajták és az állami baromfi-tenyésztő telepek. A baromfiköztenyésztés fejlesztésére fennállott rendszer beszüntetése. A himnemű nemes baromfiak és tojások csere útján való kiosztása. Baromfiállományunk hibái és a jövőben követendő tenyésztési eljárások. A tenyésztésre alkalmas baromfitörzsek kiválasztása. A baromfikeresztezés célja és az átörökítés. A rokonvéri tenyésztés és a vérfelfrissítés. A sikeres baromfi-tenyésztés veszélyeztetői. A baromfi-termekek értékesítése és az értékesítő szövetkezetek megalakítása. Ára 50 fillér.

Az Orsz. Magyar Gazd. Egyesülete tulajdona